

FEDERATIUNEA

Diurnalul politic, literar, comercial si economic.

Va es' Marti-a, Joi-a, Sambet'a si Dominec'a, demaneti'a.

Pretulu de Prenumeratiune:
Pre trei lune . . . 4 fl. v. a.
Pre siese lune . . . 7 fl. 50 cr.
Pre anulu intregu . . . 15 fl.

Pentru Romania:
4 galb. pre anu, — 2 galb. pre 1/2
de anu, — si 1 galb. pre 1/4 de anu.

Pentru Insertiuni:
10 cr. de linia, si 30 cr. taps'a tim-
brale pentru fiesce care publicati-
une separtu. In Loculu deschisu
20 cr. de linia
Unu esemplariu costa 10 cr.

Locuint'a Redactorului:
si
Cancelari'a Redactiunii:
e in
Strat'a Morariloru Nr. 13.

Scrisorile nefrancate nu se voru
primi decatu numai de la corespun-
dintii regulari ai „Federatiunii“
Articlii tramisi si nepublicati se
voru arde.

Invitare de prenumeratiune

la

FEDERATIUNEA

Pre semestrulu II. (iul.—dec.) 1868.

Apropiandu-se semestrulu II. deschidemu pre-
numeratiune la diurnalulu nostru, totu cu conditiunile
cari se vedu in fruntea lui, si rogâmu pre p. t. dori-
torii de a avè acestu diurnal, sê binevoiesca a grabi
cu prenumeratiunea, ca sê ne potemu orientâ de
tempuriu in privinti'a nr. lui esemplarielor.

Redactiunea.

Pest'a, ^{25 iu} ^{6 iulia} - iunie 1868.

Ministrulu de finantie, Lonyai, gramadî in dî-
lele d'in urma pre mes'a casei represintantiloru Un-
gariiei una multîme de proiepte de lege, d'in cari una
parte se desbatura si primira, éra alta parte se con-
tinua a se desbata si primî, ca si cealalte, cã-ci de
vre-o modificare mai aduncu taiatoria in cutare pro-
iepte de lege neci nu potemu vorbi, dupa ce acele
proiepte de regula afla mai antèiu aprobarea majori-
tatei dietali in clubulu ei, si numai dup'ace'a vinu
inaintea dietei; de unde urmeza cã ori ce s'ar opinti
opusetiunea a scote la cale, este lucru in desiertu, —
majoritatea decide, si ast'a este asecurata, daca nu
pre tempu mai indelungatu, de buna sama pana la
finea acestei sessiuni. Publiculu nostru, nu ne indoi-
mu, va fi urmaritu cu atentiune desbateru acelor
proiepte de lege, si se va fi convinsu, d'impreuna cu
noi, cãta usiorare ni aduse viet'a constitutiunale un-
guresca. Este de ajunsu sê ni aducemu aminte numai
de numele acelor proiecte de legi, in cari vomu aflâ
tote titlurile inventate de absolutismu traduse in un-
gura, pentru ca sê potemu constata, cã constitutiun-
alismulu ungurescu n'a adusu pentru noi alt'a, de
cãtu alienarea drepturilor castigat sub absolutis-
mu. — Incepuramu cu proiepte de lege privitorie la
contributiuni, si éca ni se infatîsieza cestiunea de *dreptu*.
Sê vedemu in câtu stau aceste-a in legatura un'a cu
alt'a? Cetatienu ori cãrui statu dâ dare pentru su-
portarea speselor publice, provenite d'in indigintie
publice, cu acea conditiune indispensabile, ca resulta-
tulu acoperirei acelor spese, binefacerile castigate,
(de multe ori si relele daca se imtemplasiè) sê se
reverse si asupr'a lui in ace'a mesura, in care se re-
versa asupr'a ori cãrui altu cetatienu alu statului. In-
templa-se ast'a la noi? Neci vorba! Pentru noi se
aplica tote pre dosu. Contribuit'amu totdeun'a partea
nostra d'in averea castigata cu sudori de sange, con-
tribuit'amu, ce e mai scumpu, sangele nostru, si bine-
facerile le-au gustatu numai altii; numai d'in relic,
d'in nenorociri si suferintie am avutu si noi parte.
D'in sudorea nostra s'au imbogatitu apesatorii nostri,
si-au radica tu institute de innaintare, au progresatu,
si dreptu respata pentru sucursulu nostru, noi n'am
avutu de câtu contemnarea asupr'itoriloru nostri. Si in
presinte totu asiè stâmu. Fratii de la putere n'au alta
mesura pentru noi de câtu cea d'in trecutu: platiti
romani, alaturea cu ceialalti, apoi de rezultate ne vo-
mu ingrigi noi. Eca dara, cã despoiati de drepturi,
suntemu despoiati si de binefacerile contributiuniloru
nostre. Eca legatur'a intre *dare* si *dreptu*. Invescuti cu
drepturi egali noi am vedè rezultatele contributiuni-
loru nostre intorcandu-se si in favorulu nostru, pre
candu despoiati de drepturi, acele rezultate se intor-
cu numai in *contra* nostra. De ace'a intonâmu frati-
loru de la putere, cã acesta procedere a loru, eredita

de la guvernele absolutistice, nu pote de câtu sê in-
versiuneze pre romani, a cãroru pretinsiune justa
este: si *drepturi egali* daca greutãtile suntu egali. Un-
guriu de la putere facu celu mai reu servitiu patriei
si inse-si natiunei loru, perseverandu in direptiunea
guverneloru trecutulu intunecosu, si sê nu fia vin'a
nostra, cã nu i-am reflectatu destulu de tempuru la
periculu ce ei accelereza.

Unu obiectu, de care se ocupa tota diurnalistic'a,
este cuventarea lui *Thiers*, tienuta in corpulu legela-
tivu alu Franciei, cu ocasiunea desbateriloru buge-
tarie. Renumitulu oratore aretã caus'a dificultãtiloru
finantari in impregiurarea, cã corpulu legelativu au
votatu erogatiuni, fãra de a se fi ingrigitu de veni-
turi corespunditorie. Facandu imputãri comisiunei
bugetarie, cã nu ar' fi purcesu cu destula precau-
tiune, inchiã votandu pentru erogatiunile de inar-
mare, dîcandu cã inarmarea intaresce Franci'a si
doue lucruri trebue sê scia lumea: unulu, cã fran-
cesii nu voiescu a conturbã miscarea federativa in
Germani'a, si altulu, cã ei suntu destulu de tari
pentru a impiedecã ori ce usurpare noua in Europ'a.

Scirile d'in Itali'a suntu neleniscitorie. Partit'a
lui Mazzini si a lui Garibaldi agiteza in continuu. In
Genu'a s'a constituitu acesta partita intr'o societate
de ajutorare imprumutata si au tienutu una adunare
secreta, d'in care inse totu-si a transpiratu, cã presi-
diulu l'a dusu unu ofieiru d'in statulu majoru alu lui
Garibaldi, care aretã in cuventarea ce a tienutu, cã
scopulu societatei este scutir'a independintiei Italiei
si eluptarea libertatei depline. Dupa cuventarea presi-
dintelui, s'au votatu adrese lui Garibaldi si Mazzini,
si s'au alesu doi membri, pentru elucrarea statute-
loru societatei.

S. Coron'a Ungariei e d'in eredit'e romana.

(A se vedè nr. Fed. 61, 62, 63, 67, 68, 92, 93 si 94.)

Retornandu tramisii la Arpadu cu mandatulu
principelui Bihorului, unguriu se aprinsera de mania,
si indata fecera preparative spre lupta. *)

La anulu 890 capitani Tosiu, Sabolciu si Tu-
hutu luandu-si calea preste Tisa, s'au scoboritu pre
campi'a Hortobagiu pana la morastin'a Siaretu; (Sár-
rét) aici statiunandu, au datu sê treca preste Crisiulu
rapede, inse cu asta data fura infranti prin armele
bihorene la locul, ce se chiama Seguholumu (Szeg-
halom). (Notar. cap. 28.)

Asiè unguriu nepotendu naintã spre Oradea-m.
(castelulu Bihoru) o tulira preste Niru, si descale-
cara sub Satumare; fiindu primiti si la Somesiu cu
asemenea valentia, dupa o lupta sangerosa de trei
dile o sucira spre Ardelu, cãtra codrulu Mesesiului.

Mai bine de unu deceniu au sustienutu crisianii
si somesianii sprinteni nevalirile unguiloru, pre
candu acesti-a facandu-si in ascunsu cunoscint'a lo-
curiloru la anulu 904. (adeca unu restempu de cincis-
prediece ani, acesta bine sê ni insemnãmu,
de candu descalecasera unguriu in tiera, va sê dîca
intre romani n'a potutu strabate de locu cum ai bè
lapte dulce, precum i porta scriitorii loru) pestrecandu
pasurile de la Mesesiu dederu nevala Ardeleniloru.

Luandu despre aceste-a cunoscintia principele
tierei, a incalecatu indat'a mare cu calaretii sêi, ca
sê opresca pre inundatori la margini, acesti-a tre-
candu padurea (Sylvania Silvagiulu) naintasera pana
la ap'a Almasiu unde se intalnira ambele ostiri.
Dupa batalia sangerosa de doue dile, unguriu cu o
tactica de a loru asiatica, — folosita cu sucesu si in
contra Banatieniloru, impartindu, adeca de noptea,
armat'a in doue, o parte aveã sê treca ap'a si sê in-
cungiure pe de asupr'a, ca la timpulu binevenitu sê
stè in costele inimicului — numai decatu si deschi-
sca trecerea preste riu, si asiè romanii se retrasera
spre cetatea loru, (Gilãu langa Clusiu) la ap'a Capu-

*) Venientes mandata Menemorout domino suo duci Ar-
padi etulerunt, Arpad vero dux, et sui nobiles hoc audientes
iracundia ducti sunt, et statim contra eum exercitum mittere
ordinaverunt. Notar. cap. 20.

siului, unde dupa o lupta noua sangerosa, cadiendu
si eroulu principe Gielu cu onore in campulu bata-
liei, fecera capitulatiune la locul, ce se chiama si
asta-di Asculeu; si asiè regiunea Somesiului, s'a
impartitu fratiesce cu unguriu lui Tuhutu; inse tie-
nutulu Muresiului si alu Oltului a re-
masu si pentru venitoriu, mai multi se-
culi pamentu alu patriei romane, sub
duci natiunali, deveniti cu timpulu sub
suveranitatea unguresca.

Incuibandu-se unguriu intre Tis'a si Dunare in
mos'a vechiloru iasigi, au tentatu numai decatu a
cuprinde si campi'a manosa a Temisianei; (Banatulu
cu Voivodina) trei voivodi, Suardu, Cadusia, si Boitia.
trecundu peste Tis'a inferiore, dederu nevala asu-
pr'a armatelorui Claudiu langa ap'a Temisiului,
lupt'a a fostu apriga; cum sê nu? Temisianii ageri,
cei mai favoriti de sorte intre coloniile lui Traianu,
liberi sub Constantinu, liberi sub Iustinianu, nici de
cum n'au statu indretu de fratii loru; principele Clau-
diu dupa batalia, retragundu-se in cetatea sa Constani-
tiol'a (Kevee Cubinu) a pactatu cu unguriu,
cum, cum nu, nu se scie, se scie inse adev-
rulu, nici unu unguuru nu s'a colonisatu
in canaanulu Banatului, tienutulu si a
continuatu principii natiunali pana
pre tempii lui Stefanu regele; de aici
incoce inclusivu pana la Mari'a Teresi'a, romanii
Banatieni, ca nobili „en bloc“ in celea optu districte
curatu romanesci (Lugosiu, Siebisiu, Mihaldu, Hal-
magiu, Carasiova, Borza, Comiatu si Iladia) s'au bu-
curatu de „Autonomia“ sub proprii bani, (pani, do-
mni de unde Banatu panatu.) Faptele deci constatate,
vorbescu mai pre susu de tota indoie'l'a, mai pre susu
de câtu unii scriitori preocupati. Cum cã frumosele li-
bertãti a le Banatieniloru — scutitorii vadu-
rilor Dunarei in contr'a osmaniloru —
d'in candu in candu s'au ciungaritu mai alesu de la
descalecarea serbiloru, este vin'a timpuriloru, chiaru
pentru aceea timpulu va sê lecuesca tote, inca si liber-
tãtile perdute ori rapite a le poporiloru.

Erã deci acum mai tote regiunile tierei cutrie-
rate prin unguri, si numai Marianu cu bihoreni sêi
mai stetera pe locu neclatiti, deci unguriu dupa ce-si
pusera pitiorulu si in Ardelu, a veditu a fi bine ve-
nitu timpulu de a subminã si celu d'in urma fortu
alu independintiei romane in Daci'a superioara.

Voivodii Velek si Öcsöb, in operatiune combi-
nata cu ajutorulu secuiloru despre Ardelu pe-
trunsera pana sub Oradea M. Aici s'a incinsu o lu-
pta sangerosa de 12. dile, ca si care nu au mai in-
timpinatu unguriu, intre aceste-a principele strintori-
tu, a strapusu teatrulu de actiune intre codrii si
muntii. (Notariulu i numesce Igyvon), noue inse ni se
pare d'in mai multe privintie, cumca Marianu in res-
belulu alu doi-lea cu unguriu s'a intaritu si retrasu in
muntii de acuma ai Beinsiului, d'intre cari celu mai
superbu si pana asta-di se chiama Bihoriu. De aici
a tractatu libera cu unguriu, cari ca si poporu asiaticu
se infiorã de paduri, (dar' apoi de muntii?), in diu'a
trei-spre-diecea vedindu presidiarii cetatei Bihoriului
tota resistint'a desierta, capitulara cu onore, regiun-
ile Crisiuriloru superioare remasera si pentru timpuri
ulteriore pamentu romanescu, cu duci natiunali
sub suzeranitatea unguiloru. Nirulu
inse, Satumariulu in parte s'a cedatu unguiloru, in
ceea alta parte si pana asta-di locuescu romanii, Ma-
rianu remase netalburatu in cetatea sa, si in princi-
patulu sêu pana la morte (mai doi ani), atunci, deo-
rece unic'a lui fica fusese incredintiata cu Zoltu, fiulu
lui Arpadu, si tienutulu Bihoriului l'a lasatu in pace
ginerelui sêu (et regnum ejus, totaliter Zultae genero
suo, dimisit in pace. Not. cap. 51.) Daca princi-
pele Mariotu a potutu dispune in pace cu re-
gatulu sêu la morte, precum e evidentu si d'in vor-
bele notariului citate, atunci urmeza de sine cumcã
unguriu nu au subjugatu Biharia cea manosa cu ar-
me, ce de ar' fi facutu, ori potutu face, de locu nua
avutu a dispune altii la morte sa despre ea, altcum si
pana asta-di romanii locuescu in Biharea in majori-
tate relativa.

Resumandu acum pe scurtu intemplãrile, lucrulu ni
se infatîsieza asiè: unguriu resvîrtindu-se cu mare fala

in unu deceniu peste Tis'a si Dunare (890—900 d. Cr.) si cutrierandu poporele mosnene romane si slave pacinice inse spre a loru nefericire intre sine desbinat in cinci pârti; mai pe urma se asediara de statutu in camp'ia intinsa a bulgaro-slavoru d'intre Tis'a si Dunare; in Panoni'a, (campia alocurea cu deluri) la Tis'a de midilocu, (in stang'a) si in camp'ia Ardelului. O privire agera pre cart'a tierci, si ne convingemu, câ elementulu ungurescu, si pana asta di e grupatu numa i in locurile aretate, cei stracurati putieni mai tardiu in o parte si alt'a a tierci si-au istori'a timpurilor sale; celelalte pârti a le tierci mai alesu muntose, le au locuitu si le locuescu mosnenii slavi si romani. D'in acelu faptu istoricu evidinte: cum câ unguirii nu s'au inlocuitu in mosi'a romanilor, cu tote câ erã mai manosa de câtu a bulgarilor (vedi Aradulu, Cinadulu, Timisiulu, Torontalulu s. c. l.) ma si unde s'au incubatu, s'au incubatu fãra ca romanii sã se fia retrasu — vine câ elementulu nostru, si-intinde si pana a asta-di — frontulu pâna in sufletulu unguurismului cu arip'a drepta peste Satumare pâna in Niru, cu centrulu de alungulu Bihoriulu pana in Dobritieniu, si cu arip'a stang'a d'in promontorii Aradului, pre cursulu Muresiului, pana inlaintru in Segedinu. Ma a treia ora, nici nu s'au incubatu nota bene pana unde i vedemu ast'a-di cu timpu latiti. Spre ilustrare producemu numai timpii regelui Stefanu. Ultimulu principe Optumu (Achtum) resiedeã in cetatea Muresina (Morosvar, asta-di Cinadu) va sã dñca la Muresiulu inf. (Cttu Cinadu) apoi principele cu tierci si resiedintia, nu concepemu fãra poporu. Da, va fi avutu poporu si inca sprintenu, altcum cu tufe nu aru fi aruncatu tributulu pre sarea si panaa regelui Ungariei, Stefanu, pentru câ plutia pre ap'a Ungariei pre Muresiu... et usurpabat sibi potestatem super sales regis descendentes in Morusio, constituens in portibus ejusdem fluminis usque ad Ticiam (pana la Tis'a) tributarios, et custodes, conclusitque omnia sub tributo. (Vedi Acta s. Gerhardi episcopi Chaniensis) era apoi dupa batalia, in provinci'a intrãga nu afara mormintariu unguurescu prin urmare nici poporu unguurescu de feliu, pentru mortii regelui Stefanu. Deci precum adeveresce totu acelu-a autoru, unguirii si nemtii lui Stefanu se ingropara in cemetierele grecesci a le romanilor: corpora vero christianorum, qui ceciderunt in proelio, tollentes duxerunt in Morosvar (Cinadu) et sepelierunt in cimiterio s. Ioanni Baptistae in monasterio graecorum, quia in eadem provincia aliud monasterium illis temporibus non erat. (Mormentãrile si asta-di la romanii originali suntu la manastiri si langa beserici d'in cauza, câ acestea le-au dditu la campu si colnici afara d'in comune.) Cumcã sub monastirea greciloru, avemu sã intielegemu monastirea romaniloru, se pricepe usioru atãtu d'in stilulu bisericescu alu autoriulu, care nici pre unguiri, nu-i numesce unguiri, ci Crestini; nici pre romani romani, ci greci pentru relegea grecesca; (de regula asiã scriu si adi parintii jesuiti, — ultramontani, cari nu credu câ exista si natiune in lume, ci numai latinu si grecu, fia apoi latinulu si harapu din Africa, ori greculu eschimu d'in Camciat'a totu atãt'a.) D'in tote acestea consideratiuni istorice, ni place a crede si a conchide cum câ unguirii sub Arpadu, de locu nu i-au subjugatu pre romani cu arme-nu, atunci numai au inceputu, si continueza pana asta-di. Armele, cu cari ni-au batutu si ne batu, au fostu feudalismulu politicu, si netolerantia religiunaria; apoi cine nu mai scie, cum câ candu a fostu persecutata relegea romanulu cu esterminare d'in tierci, au fostu persecutata in sa-si mam'a natiunea si limb'a romana. (De câte ori vedu câte o ruina intre locurile romantice — mi dñsesse-unu barbaru adancu — mi se ranesce inim'a, pentru câ cu ruinele acele-a s'a ruinatu beserica si natiunea romana, vre o douedieci episcopate, sute de manastiri, adeca lumin'a si averea natiunala, tote in desastru. — Ore Domne! noi amu peccatutu sãu stramosii nostri??? De epoc'a impilatoria a feudalismulu ni amaru suflatulu, sã mai sporimu cuvinte.)

(Va urmã.)

Despre sinode, cu privire la Romanii gr. catolici.

II.

„Sciti ce tienu eu despre papatu? Eu tienu despre papatu, câ fora diusulu crestinismulu demultu s'ar fi stinsu despre faci'a pamentului.“ Schelling. *)

Esiste ce e dreptu o ordinatiune data de Sixtu V. (const., „Immensa“ d'in a. 1587), ca decretulu sinodulu provincialu sã se substerna congregatiunei pentru conciliulu Tridentinu spre revedere si amendare, dara nu spre aprobare. Acãst'a inse are de scopu numai a padf, ca disciplin'a besericei apusane statorita la Tridentu sã nu se stramute in cele esintiali prin sinodele metropolitane. Fara frica potemu dñce despre d'ins'a, mai alesu facia cu con-

gregatiunea pentru trebile besericei orientali de Piu IX. in 1860 prin const. „Pontifices Romani“ intemeiata: nu se tiene de noi.

Invetiatur'a susu atinsa a besericei si a canonistiloru catolici despre dreptulu nerestrinsu alu metropolitiloru si episcopiloru de a conchiamã sinode e pre firesca, ori o vomu privi d'in punctu de vedere logicu ori juridicu. Pentru câ ceea ce vedimu, câ dñce invetiaturu Binterim despre convocarea sinodeloru diecesane, precum câ acãst'a e unu simplu actu de juredictiune a episcopulu, aceea-si cauta sã intãrimu si despre conciliulu provincialu, fiindu adunarea acestui-a, dupa disciplin'a de adi a besericei cat., aprobata de s. scaunu, era-si simplu unu dreptu d'in sum'a potestatii metropolitice. Si de ora-ce asta-di in sinodele metropolitane de comunu nu sã mai tracteza despre intrebatiuni strinsu dogmatice sãu de ale credintiei, intru carea beserica dintr'unu capetu alu lunei pâna la celalaltu trebue sã fia un'a, precumu e „unu botezu, unu Domnediu si tatalu toturoru“ (Efes. 4. 5—6), ci mai cu sãma despre intrebatiuni disciplinare si esterne besericesci, facia cu cari beserica cat. si capii ei au pazitu porurea acea economia intiepleta, de au voitu si voru sã se respecte cu acuratetia usulu si datinele locali particulare, deca aceste sunt ratiunali, adeca deca nu periclitata unitatea neapertata a credintiei: in privintia acestor'a, pre langa cuvenita respectare a normeloru besericesci generali, e in dreptu conciliulu provincialu a decide si statoru ori-ce dupa placu. Mai incolo legile aceste si poterea lor obligatoria, chiaru d'in temeulu, câ sunt aduse numai pentru beserica provinciala, nice nu se estinde preste marginile aceste. Pentru aceea de la cine-si si capeta santiunarea? Nu de la pap'a, capetenia besericei universale, ci de la capeteniele besericeiloru particulare provinciali, prin subscrierea si publicarea lor.

Èta câtu de firesce curgu consecintiele d'in principiele odata statorite!

Dara câ sã nu remanemu detori cu nici unu argumentu spre demustrarea tesei nostre, sã nu pertrechemu nice multu atacatulu concordatu. Ce dñce in privintia acãst'a concordatulu? Se audim. Articulu IV. „Archiepiscopiloru si episcopiloru va fi ertat a deprinde tote, câte intru gubernarea dieceseloru sale li se cuviniu sãu d'in declaratiunea sãu d'in despuetiunea santeloru canone, dupa disciplin'a presintea a besericei aprobata de santulu scaunu, si mai cu alegere: - - - e) a conchiamã si a tiene concilie provinciali si sinode diecesane dupa norm'a santeloru canone, si a publicã actele lor.“ Totu insulu va recunosce marea insemnatate a acestui punctu intr'o conventiune inchiata sub sistem'a absolutismulu; mai alesu vomu observã, câ elu in alte asemeni concordate, au numai cu unu cuventu doue se atinge, precumu in celu neapolitanu d'in 1818, au nu se afla de locu, precumu in concordatulu bavaresu 1817, ispanicu 1851, si toscanescu 1851. Asiãdara, in impregiurãrile acele, elu adeveresce, elu esprime de o parte fierbintea dorintia si rogare a scaunulu apostolescu, câ in. regimulu austriacu sã nu puna ce-va piedece prãsei sinodeloru dupa cumu o potescu asiediamintele canonice; de alta parte elu contine serbatoresca promisiune a statulu, carele cu multa bunavointia deferese oftarei prealegiute a besericei. Preste prisosu se intaresce propusetiunea nostra d'in demustrare prin brevele pontificelui Pin XI. d'in 5. Noemb, 1855, prin care episcopii austriaci se indetorescu a arãtu totu-si guberniulu spre scientia amicala (amicabilis notitiae causa) tempulu, candu voru sã tiena sinodu, cumu si a-i tramite unu esemplariu d'in actele sinodulu, candu le voru publicã.

La cele de pâna aci ni se va obieptiunã: cumca tote-su bune si frumose, dara câ pre langa tote aceste e cunoscuta traditiunala pofta de domnitu a santulu scaunu, cumu se straduesce a concentrã tota poterea besericesca in manile archiereiloru, ca apoi de la acesti putni, cu atãtu mai usioru, sã o traga la sine; e cunoscutu, cum a rapitu drepturile vechi ale episcopiloru, pre acesti-a apesandu-i era pre sine inaltandu-se pana la atotpoternicia; sunt cunoscute „formulele si juramintele cele secrete,“ cu cari li-se lega conscientia acelor'a: cumcã, cu unu cuventu, aliter in theoriam aliter in praxi. — La aseste insemnãmu, câ ce se tiene mai antãiu de acele faimose formule „secrete,“ ne-amu propusu sã revenimu odata in unulu d'in numerii urmatori a vorbi anume si prelargu despre ele; si pana atunci inca asigurãmu, cumcã acele nu sunt nicele cumu nu sciu ce Abracadabra, sãu descantece farmecatoric, ci simple marturisiri de credintia, ce se afla tiparite in mii de mii de cãrti. Ce se atinge mai incolo de restringerea poterei metropolitane si episcopesci, anumitu cu referintia la obieptulu nostru, asertulu acãst'a lu-refrange istori'a lu-refrangu faptele. — Cã-ci incependu de la Avitu episcopulu d'in Vien'a Galiei (517), carele marturisesce (la Sirmond. Oper. tom. II. pag. 80.), câ pentru negrigintia (de a adunã sinode) superanduse pre elu pap'a, i-a scrisu cu tota asprimea („Venerabilis papae urbis, nobis ob hanc negligentiam succendentis,

mordacia mihi non nunquam scripta perlata sunt“), pana la episcopii actuali ai Franciei, cari in 1849 la urgitãrile santulu parinte Piu IX., facute inca d'in esiliulu sãu d'in Gazet'a, se adunara intr'unu sinodu provincialu la Parisu: de atunci si pâna asta-di nu unu episcopu va fi patitu-o ca si Avitu Vienesulu, si nu unu pontefice romanu si-a implinitu sant'a oblegaminte, de a fi precumu antãiu si supremulu capu alu besericei, asiã si antãiu inspectoriu si padfioriu alu disciplinei acelei'a. Apoi sã enumerãmu conciliile, câte s'au celebratu numai in dieceniele mai prospete, in diferitele tienuturi ale lumii catolice? Nu ne-ar ajunge loculu si tempulu; pentru câ in Franci'a totu pre tempulu celui amintitu d'in Parisu si de atunci incoce s'au mai tienutu sinode provinciali in Rheims si Bordeaux, sinodu diecesanu in Parisu a. 1850, totu atare cu unu anu mai tardiu in Leodi (Lüttich) in Belgi'a cea libera; mai incolo era provinciali in Angli'a 1851, in Baltimore a. 1842 si 1846, si Americ'a republicana vedemu mai totu alu treilea sãu alu patrilea anu câte unu conciliu metropolitanu, desbatendu despre trebile beserice catolice. Dar câ sã nu ne departãmu tare de acasa, in Austri'a se tienu mai decãreundu urmatoriele sinode: in Vien'a 1858 provincialu, in Lintiu 1858 diecesanu, in Strigonu 1858 provincialu, totu acolo in 1860 diecesanu, in Coloc'i'a 1863 provincialu, in acest'a-si anu in Prag'a diecesanu scl. Au nu va strigã dreptu aceea cititoriulu cu noi dinpreuna: deca potura cestei'a si ce'i'a, pentru ce numai tu, Romane gr. catolicu, nu?

Care e moral'a d'in cele narate? Aceea, câ noi suntemu d'in adunculu sufletulu nostru convinsi, despre libertatea si poterea nerestrinsa in nici unu modu a episcopiloru catolici d'in monarchi'a austriaca, si cu dñsii impreuna a episcopiloru romani gr. catolici, de a convocã spre binele beserice unite si alu filoru sãi sufletesci sinode, ori si candu voru voi, si credemu, câ cititoriulu inca-si va fi castigatu in decursulu acestoru argumentãri aceea-si convigere intemeiata, ca si noi. Daca marita nostra metropolia a facutu in adeveru pasi, pentru de a capetã invoirea Romei si a regimulu, noi ne inchinãmu cu reverintia, impreuna ca romanimea intãga dinaintea zelulu recunoscutu, ce d'ins'a la adeveritu in tote cauzele nostre natiunali preste totu; in se pasii acei'a nu vomu gresi, dacã i vomu numi in casulu celu mai bunu superflui si nenimeriti. Chiaru de aceea nici nu potemu crede, câ proieptatele conchiamãri de sinodu, sã se fia poticnitu in acestu precatu venialu. Era de e adeveratulu ce se vorbesce, câ bub'a reului ar jacã intr'adeveru in cutari denuntãri, cari aru fi innegrutu si calificatu pre la locurile inalte intentiunile archiepiscopesci ca vedã-domne tientitorie la desbinãri, eresuri selu, estu lucru apoi e de tanguitu, cu atãtu mai de tanguitu, câ-cu dupa convingerea nostra denuntãrile acele sunt numai unu fetu nefericitu alu tristei impregiurãri, ce o respicaramu mai susu si acumu era-si o intonãmu, câ nu ne cunoscemu. Ocasione numai de apropiare si cunoscere imprumutata ne-a lipsitu si ne lipsesce, ca in ast'a privintia spre cea mai mare bucuria nostra a toturoru sã ne desamagimu; ca sã ne incredintãmu, câ atinsele denuntãri, de s'au facutu, s'au facutu fãra fundamentu si sunt numai nesce neluciri; câ la noi pretinsii ultramontani, sãu ultragreci, ultralanubiani, ultrabizantinisti, sãu cumu se mai botedia, sunt frati iubitori si cu totii fii adeverati si fideli ai beserice si natiunei nostre, unulu mai bunu de câtu altulu. Dara de alta parte nu mai pucinu fãra cale aflãmu si ne mirãmu, de procedur'a, cu carea la noi in opiniunea publica, tota greutatea respunderci si a imputãriloru, pentru stagnarea trebiloru nostre se incarca numai si numai a supr'a Romei; a supr'a Romei, carea e mam'a nostra iubitori'a, supraveghiatori'a si padfioria credintiei, moralei si a tota ordinea adeverata in beserica lui Christosu. Cine nu vede, câ prin atare manopera, lucrãmu ca cel'a d'in fabula, carele-si taiã elu insu-si creng'a de subtu petiorele sale? tacundu despre aceea, câ in tipulu acãst'a facemu celu mai reu sierbitiu, ce se pote, cause beserice nostre.

Si intr' adeveru, noi meditandu despre materia desfasiurata, nu ne potãmu retiene, sã nu tragemu prin minte o paralela intre baserica catolica de o parte, era de alt'a, intre societãtile basericesci protestantice, cari poterea basericesca precumu in altiã, asiã si in estu respectu si-o dederã d'in mana, pana la amalgamarea si mai totala, descompunerea acelei in poterea statulu; cumu si intre baserica ortodocsa orientala, in carea cu exceptiunea fratiloru, nostri Romani si Serbi gr. orientali d'in Austri'a raru, sãu mai de feliu nu se mai aude despre tienera de sinode. Celu pucinu noi nu scimu sã fimu cititu undeva, câ in tempurile mai noue sã se fia tenuu vre-unu sinodu fia provincialu, fia diecesanu, ori in beserica rusesca, ori in cea elinesca, ori in cea romana d'in principatele romane unite de la Dunare. Stersu-s'a acestu usu canonicu intre acele popore in urm'a infientiarei sinodeloru permanenti d'in Petruburgu si Aten'a, chiaru si dupa marturisirea lor

23 mii franci.

Domnule Redactor! Faim'a respandita prin mai multe diuarie, cumcâ corpulu legislativu alu Romaniei ar' fi votatu 23 mii francii pentru scolele romanesci d'in Transilvania, revoltâ pe una multîme de adversari ai culturii nostre nationale, încâtu accia uitandu de sine, au si proruptu in amerintiârî seriose. De altmintrea acea scire nu este ecsacta. Camer'a Romaniei a votatu acea subventiune n'umai pentru scolele romanesci d'in Brasiovu, d'in cauza, câ efori'a acelo'ra vediendu-se strimtorata preste mesura, a cerutu inadinsu subventiunea prin una petitiune, pe care o alaturâmu aici spre informatiune mai de aproape. In acea petitiune se vedu enumerate curatu causele, pentru care se ceruse acelu ajutoriu in iern'a trecuta.

Intr'aceea pote fi siguru ori si cine, câ romanii nostri sunt preâ determinati a cere de aici incolo pentru institutiele lor de invetiamentu ajutorie banesci nu numai de la conationalii lor, ci de la oricine pe lume, era mai alesu de la cei de una rasa cu ei, de la italieni, francesi, ispanioli, portugali si totu asemenea de la coreligionari de ai lor. In an. 1851 cându se elaborasera cele d'antâiu planuri ale infintiârî scoleloru d'in Brasiovu, ide'a fundamentala si tînt'a ultima a fostu: Universitate, era ajuungea ultimului scopu s'a presupusu cam in restimpu de ani treidieci, computati de la 1851 innainte. — Asiâ brasiovenii mai au inca trebuintia de diece mii galbeni venitu anualu siguru si regulatu. —

Titulo: Denariulu lui Petru se aduna la Rom'a pe facare anu milione.

Titulo: Santele locuri mai curgu d'in Romania'a in resaritu milione.

Titulo: Gustav-Adolf-Verein aduna germanii milione si le impartu pe la bisericile si scolele lor.

Titulo: natiunalitate maghiarii facu colecte anuali si le tramitu in Moldavo-Romania, ca subventiune mai alesu pentru reformati.

Titulo: natiunalitate si religiune bancarii greci d'in Vien'a, Londr'a, Veneti'a, Marsili'a, Bucuresti etc. tramitu sute de mii la Aten'a.

Titulo: cristianismu Rusi'a se areta nespusu de generosa câtra Bulgari, Serbi, Muntenegreni, cu vestminte si cârti bisericesci si cu subventiuni in bani.

Totu sub titlu de cristianismu si de cultura europena, societâtile biblice d'in Angli'a versa pe facare anu sute de mii in tota Asi'a, ba preste totu rotundulu pamentului.

Nu mai romanulu sê nu cuteze a-si cautâ de cultur'a sa natiunala si de inflorirea bisericeloru sale? Ba de siguru, câ va cutezâ si in lini'a prima va cere de la conationalii sêi, d'aca va crede câ aceia au ce-va prisosu.

Implinesca-se cuvintele lui Schmerling, repetite de la 1862 incoce de câte-va ori, câ statulu, câ tier'a va indestulâ cerintiele romaniloru si le va dâ midiu-locu de cultura si prosperare; faca-se proportiune dreapta d'in veniturile tieri nostre prin diet'a nostra, atunci apoi era-si fia siguru oricine, câ nu vomu cersî nici denariu, nici francu, nici imperialu, nici lira, ci vomu luâ d'in alu nostru ca d'in alu nostru.

De altumintrea spaim'a orba a diuaristiloru va încetâ, indata ce voru aflâ, câ dupace brasiovenii voru fi informati pe calea cuvenita, câ li s'ar fi votatu acea subventiune, ei acuma, ca si oricându altadata si-voru tienê de prim'a detorintia a insciintia pe tote auctoritatile respective despre tota starea lucrului, cu inlatinat'a loru lealitate si franchetia. —

„Gaz. Trans.“

Barcensis,
quondam didascalus.

ROMANIA.

Ce este Senatul?

Una Superficiatiune Constitutiunale.

(Urmare.)

III.

Independinte de teoriile politice, cari eau dreptu norma esemplulu Angliei, s'au formatu si in contininte State cu doue Camere, mai cu sema in Germani'a; asiâ de esemplu, in Austri'a, in Prussi'a, in Sacsoni'a electorale de mai inainte. — In aceste diferite State, inalt'a nobletia, compusa de principii, de comiti, de domini (seigneurs, Herren) immediati impreuna si cu prelati, se despartisera de mas'a cavalariilor (Ritter) si de deputatii orasieloru. — Estu-feliu s'a formatu doue Camere, ceea inalta, sêu Camer'a dominiloru (Herrenhaus) si Camer'a deputatiloru (Abgeordnetenhaus), asiâ numita acest'a d'in urma, pentru câ nu numai orasiel, dara chiaru corpulu cavalariilor, fiindu pre numerosu ca sê assiste in masa, tramea reprezentanti. In alte State, de esemplu in Pomerani'a, in Silesi'a, in Brunswick, in Thurungi'a, familiel d'in inalt'a nobletia fiindu putînu numeroase, au remasu unite intr'una singura Camera cu cavalarii.

In Franci'a, pana la inceputulu secului 17-le-a (1614),

cele trei ordini votau separat, in faptu orau trei Camere de liberandu in parte si represintandu interesele a trei clasi distincte d'in societate. Nu vomu amintî nici constitutiunile revolutionarie, nici pre a imperatorului Napoleone. Cele d'antâiu au avutu o durata mai puçinu de câtu efemera, pentru câ sê merite a fi discutate. Era imperiulu lui Napoleone I. nu erâ nemicu mai putînu de câtu constitutiunale, pentru câ Camer'a lui de deputati, tribunatulu si Senatululu sê pota fi luate in seriosa cercetare, candu este vorb'a de institutiuni represintative. Numai acest'a oservatiune potemu face chiaru de acum, câ Senatululu, care aprobase ca constitutiunale, tote acete marelui generale si imperatore, numai una singura data au avutu curagiulu de a se opune la voiint'a de feru a acelu barbatu, candu vediendu-lu batutu si fugariu inainte-a aliatiloru, i-a decretatu destitutiunea, incoronandu estu-feliu printr'unu actu de ingratiudine lips'a de barbatia de mai nainte.

O adevrata sistema constitutiunale, represintativa, s'a introdusu in Franci'a de la suirea pre tronul a lui Ludovicu XVIII. Daca acea sistema a fostu liberala sêu nu, d'aca nu remanea cu multu inderetu, acestea sunt cestiuni de mare interesu pentru istori'a constitutiunismului, pre cari inse nu ne pesa noe a le cercetâ acum. Constitutiune, pre care Ludovicu XVIII, acestu rege, care nu invetiase nici nu uitase nemicu in esiliulu de 20 de ani, o daru supusiloru sêi*) a indiestratu Franci'a si cu unu Senatu dupa modelu anglu, de si nu pre fidele. Câ-ci de si in preambalulu Chartoi se dice: „In reinoirea pariei amu vediutu o institutiune adevratu natiunale, menita legâ tote suvenirile cu tote sperantiile, reunindu tempuri antice cu tempurile moderne,“ aceste cuvinte inse nu trebuiescu luate ad literam. In spiritulu regelui, care se suia pre tronulu parintiloru sêi radiematu pre baionetele aliatiloru, pari'a Cartoi constitutiunale, menita a legâ tote suvenirile cu tote sperantiile, erâ continuatiunea vechiei parie, care fusese inecata in noianulu revolutionariu. In realitate inse pari'a ceea noua nu aveâ nici o comuniune de caracteriu cu ceea vechia; acest'a d'in urma murise odata, câ sê nu mai reinvie. Ceea noua erâ o importatiune straina, o curata imitatiune dupa constitutiunea anglu. Chart'a d'in 1814 a transmis-o la ceea d'in 1830 si de la acest'a a trecut apoi in constitutiunea Belgiei si a altoru State.

(Va urmâ).

Noutati Straine.

FRANCA. In corpulu legelativu alu Franciei s'au inceputu desbaterile finantiarie. D'intre membrii opusitiunei a vorbitu pana acum numai Thiers, dara a vorbitu atâta, câtu mai câ pote ajunge pentru intreg'a opusitiune, câ-ci cuventarea lui imple siese colonc, in foiele francesu. Noi estragemu d'in acest'a cuventare momintele cele mai insemnate.

Detori'a statului, dice Thiers, e consecintia sistemului reu alu finantieloru; caus'a acestui-a e datin'a a aprobâ spese, fâra a se ingrigi de midiu-locu acoperirii lor. Datin'a acest'a era-si are alta cauza mai inalta: politic'a. Bugetele francesu crescu d'in anu in anu. In bugetulu anululu 1868 se afla preliminaru o erogatiune de 1548 milioane, si una perceptiune de 1673 milioane. Acest'a aru fi o situatiune forte favorabila, deca aru fi vorb'a numai de bugetulu ordinariu. Espunerea falsa a bugetulu francesu provine d'in scisiunea acelu-a in bugetu ordinariu, extraordinariu si rectificatoriu, si apoi estu anu mai este si bugetulu imprumutului. Adevurul este inse, câ bugetulu d'in 1868 face 2200, sêu pote 2300 milioane, er midiu-locu corespundiedorie abê ajungu la doue miliarde.

Eu nu iubescu statulu militariu, pentru câ urescu forti'a brutala. Eu iubescu libertatea, pre cum o precep eu, si atâta e totu, ce se pote cere de la unu barbatu. Form'a guvernului, dinasi'a, sunt pentru mine — nu voi sê dice lucruri indiferenti, câ-ci acest'a n'aru fi cu respectu, dar ele stau afara de simpatiele mele. Sê facemu pre Franci'a libera, dar sê nu i-luâmu sabi'a, câ-ci i-e de lipsa. Nu progesele sciintiei receru armâri noue, — nu, politic'a vostrane-a dusu pana acolo.

Eu nu iubescu resboiulu, si candu scrieam viet'i'a unui mare strategu, am spus, câ resboiulu fâra folosu e una fapta criminala. Atâta stâ, câ generatiunea nostra se afla in raticire despre politic'a, ce trebue sê o urmaresca Franci'a. Creand'u unitatea Italiei ati creatu unitatea Germaniei, Franci'a a perdutu pusetiunea aceea, care o facea tare si potiute in inim'a Europei. De asiâ avê onorea a me aflâ in loculu ministrului de resboiu si marina, asiâ dice suveranului, colegiloru mei si camerei: Namu facutu noi acest'a politica, ci voi; prin urmare voi trebue sê suferiti urmârile ei. Eu credu, câ spesele acestea sunt necesarie, armârile nostre sunt una mesura preven-

*) In acest'a privintia sunt remarcabili ultimel' cuvinte d'in preambalulu Cartoi d'in 1814: Nous avons volontairement, et par le libre exercice de notre autorité royale, accordé et accordons, fait concession et octroi à nos sujets, tant pour nous que pour nos successeurs et à toujours de la charte constitutionnelle qui suit: Câ-ci nu prevedea Ludovicu, câ constitutiunea de la 1814 iniu erâ sê fi inlocuita la aprile 1815 prin actulu additionale a Imperatorului Napoleone!

Authorismos, von Andr. br. de Schaguna, Hermann-1863. pag. 69.) necanonice, ori d'in caus'a aluru impiedecamintu, nu vomu a cercâ; inse potutu ore, ca in faci'a atâtoru si atâtoru fapte sê nu ne vasa si nevrendu in minte dis'a filosofulu Schelling, scrierisa in fruntea acestui articulu, si sê nu o aplicâmu cugetu si la obieptulu presinte?

Cestiunea croata.

Despre deputatiunea remnicolaria d'in Pest'a, scriemu in „Agr. Ztg.“ urmatoriele: „Dupa ce minoritatea (Jankovics si Zsvikovics) a refuzatu, a si-dâ votu, la staruintiele lui Ghiczy a inceputu Deák a negocia cu minoritatea. Acest'a doria, ca intre afacerile acelea, cari conformu santiunei pragmatice ne sunt comune cu Ungari'a, si intre acelea, cari le vom face comune pruste acestu postulat, sê se traga in lini'a si sê se faca distingere stricta. Deák sê se invoitu cu acest'a procedura, care d'in partea noastra fatia cu Ungari'a corespunde acuratu proceduru Ungariei fatia cu Austri'a, asemenea sê se fia declaratu Deák, câ acest'a distingere sê se esprime in actu pregnantu la stilisarea pactului. Minoritatea s'a esprimat dorint'a si conducatoriulu maioritâti parlamentarie magiare sê se fia invoitu, ca d'in afacerile comune, satorite de maioritata deputatiunei, sê se scota unele afara, pre cum sunt afacerile asiguratiunei, reuniunei si a pasporteloru, dreptulu de domiciliu si polit'a straina, si sê se infiga in periferi'a autonomiei nostre. In cestiunca finantieloru sê se fia declaratu Deák pre fatia in contr'a maioritâti deputatiunei: una tiera, care nu pote dispune despre dârile sale, si nu are in mana mediu-locu de acoperire, atare tiera nu posedea autonomia, atare tiera aru fi pusa sub tutela si aru duce una existintia numai paruta; deca Croati'a vre sê stee pre piciorele proprie, trebue sê aiba propri'a legelatiune si administratiune finantiaria. Deák impreuna cu Ghiczy sê se fia pronunciatu: Acele dâri indirecte, cari nu sunt basate pre acea-si chiea si nu se manipuleza in comunu, prin urmare numai aru stricâ ambeloru pârti, pre cum sunt: monopolulu tabacului, darea sârei, bierei si a vinarsului, — acestea trebue sê fia comune si sê se manipuleze comunu; langa acestea se mai adauge legelatiunea si administratiunea vamei. Tote celelalte dâri indirecte, d. e. timbrulu, competintiele negocieloru de dreptu etc. si tote dârile directe trecu in autonomia Croatiei, asiâ dara legelatiunea si administratiunea respectiva ne-aru remanê noue. In câtu pentru cuot'a acoperirii speseloru comune, dupa parerea lui Deák sê se iee in consideratiune justa darea sârei, ce a prestatu-o si o presteza inca Croati'a in mesura neproportionatu mare, asiâ dara cuot'a de susu sê se reduca la mesur'a cea mai mica. Ingreunarea sêu instrainarea bunuriloru de corona a recunoscutu-o Deák in principu ca afacere a tieri, care se tiene de diet'a nostra. In privint'a contingentulu rertiloru, Deák e de parere, câ se pote satorî inca acum espresu in pactu, câ chiea pentru recrutare sê fia numerulu poporatiunei. Despre representatiunea in delegatiunea comunu s'a declaratu Deák, câ deputatii nostri in diet'a comuna sê alega nedependinte intre sine reprezentantii in delegatiune a Croatiei si Slavonie, dara nu d'in diet'a Croatiei, pentru câ delegatiunea are sê esa d'in diet'a comuna, apoi individualitatea Croatiei si Slavonie e destulu (?) servata prin autonomi'a estinsa si prin ministrulu croatu, care va represintâ in Pest'a interesele tieri sale. Pentru asta-di mai adaugemu, câ minoritatea deputatiunei nostre a fostu eri (mercuri) chiamata la ministrulu presedinte Andrassy si a conferitu cu elu doue ore. Resultatulu conferintiei acestei-a, se dice câ e indestulitoriu.

In acea-si afacere scrie „Pest. Lloyd“ urmatoriele:

Cestiunea croata intr'atat'a e resolvita, in câtu se voru mai tienê doue siedintie mestecate, un'a pentru conceperea si autenticarea protocolulu comunu, cealalta pentru stilisarea puncteloru conventiunei, si acest'a deputatiunea va mai remanê in Pest'a proba bilmintu pana in 11 iuliu. In privint'a Fiumei s'au invoitu ambele deputatiuni, ca acest'a cestiune teritoriala sê se resolve pre calea propusitiuniloru regesci prin amendoue dietele. (Ast'a va sê dica, a restitutu statulu nainte de 1848.) Cestiunea finantieloru se va regulâ asiê, câ ce remane d'in perceptiunile Croatiei dupa acoperirea speseloru administratiunei interne, sê se dec Ungariei pentru afacerile comune. In privint'a limbei deputatiunea magiara a implinitu tote dorintiele Croatiei. Diet'a croata tramete 29 deputati la diet'a magiara si alege in delegatiune patru reprezentanti si unu magnatu. Ambele deputatiuni referescu dieteloru loru despre resultatulu impacatiunei; acestea ratifica sêu respingu impacatiunea, si in casulu d'antâiu o substernu spre santiune maiestâti sale.

tiva, si eu voiu votã pentru ele, dar numai sub acea conditiune, cã maresalii, cari stau in fruntea ministeriului de resboiu si de marina, nu ceru aceste sume, pentru ca sã incepa resboiu, cã-ci in casulu acestã i-asiu combate cu tota energiã.

In a. 1866 ati comisu una erore mare, asta-di ati comite un'a si mai mare, deca ati incepe resboiu. Ce sianse ne mai remanu pentru restituirea ecuilibrului european? Aplecarea Germaniei cãtra federalismu, acest'a idea adevratu germana, s'a desceptatu de nou. Eu voiu votã pentru armãri, cã-ci ele facu Eranci'a impunatoria, dar' mai nainte de tote trebue sã scimu doue lucruri, adeca: cã nu e intentiunea nostra a impedeã miscarea federala a Germaniei, si cã suntemu destulu de potinti, spre a impedeã orice usurpatione noua in Europ'a. — (Forte bine! forte bine!)

Deca amu scã, unde culmineza vointi'a politica, care ministru e depositoryu ei, in care parte a statului se afla aceea: cu unu cuventu, deca vointi'a aceea aru fi constrinsa a refu cu dvostre prin mediulu ministriloru respundietori, atunci ati avẽ una garantã adevratã, acum inse regimulu s'aru potẽ ajutã in absentia dvostre prin credite suplementarie.

Bugetulu e numai fotografiã regimului si a politiceii lui. Itali'a, Germani'a, Mesicu, Parisu tote sunt cuprinse in elu. Bugetulu acest'a contine si alegerile. (Tumuldu). Eu v'asiu potẽ spune, cãtu cade d'in acestu bugetu pentru Itali'a, Germani'a, etc. dar me voiu sfil a ve spune, cãtu constau alegerile (Tumuldu). Pentru a delaturã aceste rele, e de lipsa una comisiune pentru adresa, care sã spuna domnitoriului si ministriloru lui, cã pre calea acest'a nu se pote merge mai departe. Adevurul trebue spusu, cãci deca cutari adevururi s'gducescu regimulu, atunci retacerea acelu adevururi duce la ruina.

SERBIA. Belgradu, 4 iul. Ministeriulu nou numitu constã d'in urmatorii membri: Cenic ministru presedinte si ministru de justitia, Radivoj Mlojkovic ministru de interne si ministru provisoriu de externe; Panta Joanovic ministru de finantie; Markovic ministru de resbelu. Scupcin'a a primitu guvernulu cu achiamatiune. Ministerulu de finantie, Panta, s'a incredintiatu interimalu si cu conducerea ministeriului cultelu si ministeriului de resboiu, Marcovicu, cu conducerea ministeriului lucrãriloru publice. Fostulu ministru de culte, Dumitru Ernaborac, s'a pusu in pensiune, era ceialalti fosti ministri in disponibilitate. — Reginti'a a emisu una prochiatiune, in care mai anteu declara, cã se va tienẽ strinsu de devis'a principelui espiratu: „Legea este suprem'a voluntate in Serbi'a.“ Apoi continua spunendu, cã poterea de aperare a poporulu nu numai se va tienẽ in starea, la care o aduse „primulu ostasiu serbescu,“ ci si cu privire la relatiunile tempulu se va desvoltã mai multu: Desvoltarea materiale a tieri se va inaintã si institutiunile ei se voru perfectiunã in intielesulu

si conformu staruintieloru Domnitoriului espiratu. D'in nobilulu sange alu principelui Michailu sã se nasca una Serbia noua. Scupcin'a se va conchiamã mai desu; numai bunavointi'a guvernulu nu este de ajunsu, pentru a duce in deplinire bunele ei intentiuni, ci spre scopulu acest'a e de lipsa, ca guvernulu sã fia ascuratu de spriginirea patriotica a intregi natiuni. Ordenea este pietr'a fundamentale a ori cari stãri sociale. Neci unu mediulocu nu se va neglece pentru a ascurã binefaceriile pacei. Toti oficialii de statu s'au intaritu in oficiele lor si schimbãrile s'enguratec, cari se voru face, se voru intemprã intre marginile legei. Concordi'a intre guvernulu si poporu au nemicitu tendintiele ulterioari a le conspiratiunei, cari erau indreptate spre perirea Serbiei. Cu ajutoriulu lui Ddieu, si sub umbr'a acelei concordie, tenerulu ramu alu Obrenoviciloru va cresce si se va prefaca intr'unu trunchiu puternicu, care va scuti intreg'a natiune serbesca.

Varietãti.

*** (In caus'a stipendieloru romane.) Inaltulu Guvernu alu Transilvaniei adresã, cu privire la administratiunea fonduriloru romane, cãtra venerab. ordinariatu metropolitãnu gr. cat. decretulu dtu 21 fauru a. c. cu intielesulu, ce urmeza:

1. Cã sã scrie ven. ordinariatu archiepp. si metrop. gr. cat. concurselu pentru dobandirea stipendieloru deosebite, cari voru veni in vacantia cu finea anului scol. nu asiã de târdiu, precum s'a intempratu in an. tr. — si sã efeituesca publicarea concurselu celu multu pana in 15 augustu a. c. si inca in interesulu publicitatei mai intinse celu pucinu in 2 diurnale, cari se edau in limb'a romana — candu va fi a se defige pentru bagarea cereriloru de competintia unu terminu de 4 septemane, — era recomandarea pentru conferirea stipendieloru vacante sã se asterna guvernulu reg. totudeuna celu multu pana in 1-a octobre, cu care modalitate s'aru potẽ efeitui asemnarea stipendieloru in totu anulu scolasticu la timpulul sãu; cã-ci asiã asemnãrile se facu numai pre unu anu scolasticu, si la inceputulu fia-carui anu trebue sã se renoiesca.

2. Cu privire la stipendiele d'in fundatiunea lui Dr. Simeone Romantiai sunt in escrierea de concursu a se enumerã nu numai numerulu si cuantitatea stipendieloru venite in vacantia, ci a se desfasiurã detaliatu si precisu tote acelea recerintie, cari conditiunea dupa intentiunea fundatorelui repausatu dobandirea lor, — d'in cari purcediendu si escrierile de concursu, e de a se infira si acea, cumcã: potã concurge pentru dobandirea vreunui stipendiu numai aceli tineri studinti, cari sunt nascuti in marele Principatu alu Transilvaniei, — au in studie calculi de eminentia si una portare morale buna, — intre cari voru avẽ preferintia cei de origine nobile si deosebi cei, cari sunt consangeni fundatorelui repausatu, daca voru fi si de almintrea calificati la dobandirea vreunui stipendiu.

3. Cã in venitoriu sã se conferesca stipendiele d'in fundatiunea lui Dr. Sim. Romantiai nu numai eschisivu auditoriloru de drepturi, ci si la acei tineri studinti de buna sperantia, si cu portare buna, cari au de cugetu a se perfectiunã in studiile reali si tehnice — sãu si celea de arte frumose, de-

spre ce se va face totu deuna amintire in escrierile de concursu.

4. D'in pietate cãtra judecatori si testatorii stipendieloru sunt de a se infira in escrierile de concursu in venitoriu: numele si pronumele, cãtu si caracterulu lor in intropãtatea deplina; er' nu pre cum s'a intempratu pana acum.

5. Er' cu privire la escrierile de concursu pentru dobandirea stipendieloru din fundatiunile lui Efraim Iosif Klein si Petru Maioru sunt de a se numerã tote recerintie aflatorie in cartea fundatiunale si testamentulu fundatorulu — si pentru claritatea lucrulu in publicatiuni osebite de alta, etc.

Sciri electrice.

Parisu, 2 iuliu. Desbaterea bugetulu. Mitãtrulu de finantie declara: Greutãtiele situatiunei pruvinu d'in evenimintele celoru doi ani d'in urma. Spre a ajunge la pace, sunt doue moduri: desarmãrea generala sãu desarmãrea ca la celelalte popore. Francei'a nu pote remanẽ pasiva fatia cu armãrile altorã. Deca finantiele nu sunt de ajunsu, ostenelele militãri n'au sucesu.

Bucuresci, 3 iuliu. Ministerulu presedintu Gulescu a plecatu cu concediu la Vien'a. Brãtianu prevede interimistice afacerile esterne. Consululu francesu si celu prusianu au capetatu concediu.

Novisadu, 3 iuliu. Comisariulu regimulu. Ast, a provocatu representanti'a comunala, sã accepte pre primariulu substituitu si octroatu; representanti'a a refusat si a parasitu sal'a.

Munchenu, 4 iuliu. Regele a aprobatu proiectulu pentru formarea unei comisiuni militãrie stabile d'in Bavari'a, Wirttemberg'a si Badenu, pentru supraveghiarea sistemulu defensivu d'in Germani'a sudica.

Florenti'a, 3 iuliu. Principele de corona Umberto si sot'i'a sa intreprindu in 7. l. c. una cãlãtoria in Germani'a, Belgi'a si Angli'a.

Vien'a, 4 iuliu. „Wien. Abend.“ demintiesca scirea, cã una deputatiune, condusa de unu oficiantu inaltu de statu, aru fi immanuatu unu membru a casei imperatesci unu memorandu pentru suspinderea constitutiunei.

Parisu, 4 iuliu. „Patrie“ serie, cã regimulu francescu sustiene rechiamatiunea contra dãrei de cupone.

Bucuresci, 4 iuliu. Brãtianu provoca int' unu cerculariu pre prefecti, sã influintieze asupra alegatoriloru, ca sã alega in senatu numai atari barbati, cari tienu la misiunea senatulu, a mediu-locu intre camerã deputatiloru si intre guvernulu.

Proprietariu, redactoru respundietoriu si editoriu: **ALEXANDRU ROMANU.**

Comunicatiunea drumuriloru de feru.

Vien'a-Pest'a-Segedinu-Temisior'a-Baziasiu.

De la Vien'a	pleca la 7 ore 45 min. dem.	si la 8 ore — min. ser'a.
„ Posionu	10 „ 24 „ „	10 „ 51 „ „
„ Neuhäusel	1 „ 23 „ diu'a,	1 „ 54 „ nôptea
„ Pest'a	5 „ 19 „ d. m.	6 „ 31 „ deman.
„ Czegléd	7 „ 54 „ „	9 „ 14 „ „
„ Segedinu	12 „ 12 „ nôptea,	2 „ 55 „ dup. m.
„ Temisior'a	3 „ 55 „ dem.	7 „ 47 „ „
„ Jasenov'a	8 „ 4 „ „	*)
„ Beserica-Alba	8 „ 40 „ „	
Soscesc in Baziasiu	la 9 „ 10 „ „	

*) De la Temisior'a la Baziasiu comunica numai odata.

Baziasiu-Temisior'a-Segedinu-Pest'a-Vien'a.

De la Baziasiu	pleca la 5 ore 55 min. d. a.
„ Beserica-Alba	6 „ 27 „ „
„ Jasenov'a	7 „ 6 „ „
„ Temisior'a	10 „ 40 „ ser'a si la 7 ore 25 min. dem
„ Segedinu	2 „ 26 „ nôptea, 12 „ 58 „ diu'a
„ Czegléd	6 „ 35 „ dem. „ 6 „ 21 „ d. a.
„ Pest'a	9 „ 55 „ „ „ 9 „ 30 „ ser'a
„ Neuhäusel	1 „ 52 „ diu'a „ 1 „ 3 „ nôpt.
„ Posionu	4 „ 48 „ d. a. „ 4 „ 12 „ dem.
Soscesc in Vien'a	la 6 „ 36 „ „ „ 6 „ — „ „

Jasenov'a-Oravit'i'a.

De la Jasenov'a	pleca la 8 ore 30 minute domaneti'a.
„ Jam	9 „ 12 „ „
„ Racasdia	10 „ 12 „ „
Soscesc in Oravitia	la 10 „ 57 „ „

Oravit'i'a-Jasenov'a.

De la Oravitia	pleca la 4 ore — minute dupa mediadi.
„ Racasdia	4 „ 45 „ „
„ Jam	5 „ 38 „ „
Soscesc in Jasenov'a	la 6 „ — „ „

Vien'a-Oradea-Mare.

De la Vien'a	pleca la 8 ore — minute ser'a.
„ Pest'a	6 „ 35 „ deman.
„ Czegléd	9 „ 27 „ „
„ Püspök-Ladány*)	1 „ 58 „ dup. mod.
Soscesc in Oradea	la 4 „ 38 „ „

*) Cale laterale duce la Dobritinu, unde soscesc la 3 ore dupa mediadi.

Oradea-Mare-Vien'a.

De la Oradea	pleca la 10 ore 6 minute demaneti'a
Soscesc in Püspök-Ladány*)	12 „ 48 „ diu'a
„ Czegléd	5 „ 41 „ ser'a
„ Pest'a	8 „ 37 „ „
„ Vien'a	6 „ — „ demaneti'a.

*) Cale laterale vine de la Dobritinu.

Vien'a-Aradu.

De la Vien'a	pleca la 8 ore — minute ser'a.
„ Pest'a	6 „ 25 „ deman.
„ Czegléd	9 „ 47 „ „
„ Szolnoco	11 „ 2 „ „
Soscesc in Aradu	la 5 „ — „ ser'a.

Aradu-Vien'a.

De la Aradu	pleca la 10 ore 15 minute demaneti'a
„ Solnoco	4 „ 22 „ dupa mediadi.
Soscesc in Czegléd	la 5 „ 33 „ „
„ Pest'a	8 „ 37 „ „
„ Vien'a	6 „ — „ demaneti'a

Vien'a-Paris.

De la Vien'a	pleca 4 ore 30 minute ser'a.
„ Salzburg	1 „ — nôptea.
„ Monacu	5 „ 45 deman.
„ Stuttgart	11 „ 45 „ „
„ Mühlacker	12 „ 55 diu'a.
„ Carlsruhe	2 „ 10 dupa méd.
„ Strassburg	5 „ 25 „ „
Soscesc in Paris	la 5 „ — demaneti'a.

Paris-Vien'a.

De la Paris	pleca la 8 ore 35 minute ser'a.
„ Stassburg	8 „ 57 „ dem.
„ Carlsruhe	10 „ 40 „ „
„ Mühlacker	12 „ — „ diu'a.
„ Stuttgart	1 „ 20 „ dupa méd.
„ Monacu	8 „ 30 „ ser'a.
„ Salzburg	1 „ 30 „ nôptea.
Soscesc in Vien'a	la 9 „ 30 „ deman.

Comunicatiunea postelu.

De la Oradea-Mare la Clusiu, pleca in tote dilele la 6 ore 30 minute dupa mediadi, soscesc in Clusiu la 1 ora 30 minute dupa mediadi. Cale de 19 1/2 mile, tiene 18 ore 40 minute, costa 10 fl. 92 cr.
 „ Clusiu la Oradea pleca in tote dilele la 12 ore diu'a, soscesc in Oradea la 6 ore 40 minute demaneti'a.
 „ Aradu la Sibii (prin Dev'a) pleca in tote dilele la 7 ore ser'a, soscesc in Sibii la 2 ore 15 minute nôptea. Cale are 34 1/2 mile, tiene 31 ore 15 minute, costa 20 fl. 2 cr.
 „ Sibii la Aradu (prin Dev'a) pleca in tote dilele la 7 ore ser'a, soscesc in Aradu la 1 ora 45 min. nôptea.
 „ Temisior'a la Sibii pleca in tote dilele la 6 ore deman. soscesc in Sibii la 1 ora 30 min. dupa mediadi. Cale de 36 1/2 mile, tiene 31 ore 40 min., costa 20 fl. 44 cr.
 „ Sibii la Temisior'a pleca in tote dilele la 12 ore diu'a, soscesc in Temisior'a la 7 ore 40 minute ser'a.
 „ Temisior'a la Orsiova pleca luni-a, marti-a, joi-a, si sambet'a la 6 ore demaneti'a, soscesc in Orsiova la 6 ore deman. Cale de 26 1/2 mile, tiene 24 ore, costa 14 fl. 98 cr.
 „ Orsiova la Temisior'a pleca dominica, marti-a, mercuri-a si vinoric-a la 6 ore ser'a, soscesc in Temisior'a la 6 ore ser'a in diu'a urmatãria.

De la Temisior'a la Aradu pleca in tote dilele la 6 ore dem. soscesc in A. la 11 ore 45 minute diu'a. Cale de 7 mile, tiene 5 ore 45 min., costa 3 fl. 8 cr.
 „ Aradu la Temisior'a pleca in tote dilele la 2 ore dupa mediadi, soscesc la 7 ore 45 minute ser'a.
 „ Sibii la Clusiu pleca in tote dilele la 3 ore d. m. soscesc la 9 ore 20 min. deman. Cale de 21 1/2 mile, tiene 18 ore 20 min., costa 12 fl. 18 cr.
 „ Clusiu la Sibii pleca in tote dilele la 5 ore dupa méd. soscesc la 11 ore 50 min. diu'a.
 „ Sibii la Brasiovu pleca in tote dilele la 5 ore dupa méd. soscesc la 7 ore 25 min. deman. Cale de 18 1/2 mile, tiene 14 ore 25 min., costa 10 fl. 36 cr.
 „ Brasiovu la Sibii pleca in tote dilele la 7 ore ser'a, soscesc la 9 deman.
 „ Sibii la Muresiu-Osiorhoiu pleca luni-a, marti-a, vineri-a, si sambet'a la 7 ore ser'a, soscesc la 1 ora 5 min. d. m. Cale de 19 1/2 mile, tiene 18 ore 5 min. costa 10 fl. 78 cr.
 „ Muresiu-Osiorhoiu la Sibii pleca luni-a, marti-a, mercuri-a si sambet'a la 8 ore deman. soscesc la 2 ore 35 min. nôptea.